

Toetsen met taxonomieën

Direct aan de slag met een evenwichtige toetsopbouw

Wat maakt een toets tot een goed meetinstrument? Wanneer neem je een toets af en wat meet je daar eigenlijk mee? En wat doe je met de informatie die een toets oplevert? Het team van Marco Meily en Jolanda Hansen kozen ervoor een training te volgen, die inzicht gaf in de rol en functie van taxonomieën. Ze vertellen over het hoe en waarom.

DOOR CONNIE VAN DER ZEL

Het volledige team van de Horeca Vakschool in Rotterdam volgde de training die verzorgd werd door Maarten Jiskoot van de CED-Groep. Marco Meily, locatiedirecteur, en Jolanda Hansen, docent, vertellen: 'Voor ons is de training Toetsen met taxonomieën een volgende stap in het professionaliseren van het team. Met deze training als aanleiding zijn we met elkaar in gesprek gegaan over ons onderwijs. Zo werden we ons zeer bewust van het belang van data. Meet je wat je wilt meten? Wat doe je met de verkregen data? Het geeft ook houvast bij het nemen van beslissingen, bijvoorbeeld over de mogelijkheden van leerlingen om door te stromen naar een hoger niveau. Die neem je niet op basis van een onderbuikgevoel maar op basis van concrete data.'

Waarom taxonomieën?

Wat is de toegevoegde waarde van het uitgaan van taxonomieën? En wat is eigenlijk een taxonomie? Maarten Jiskoot van de CED-Groep licht toe: 'Een taxonomie kan een middel zijn om toetsvragen te classificeren. Een manier om de vaardigheid die in de toetsvraag is geoperationaliseerd zichtbaar te maken. Een heel klassieke taxonomie, die we allemaal nog wel kennen vanuit de opleiding, is die van Bloom. Taxonomieën die de laatste tijd populair zijn geworden, zijn RTTI en OBIT.'

Volgens Jiskoot biedt het werken met een taxonomie tal van voordelen. Hij somt er een paar op: 'Een taxonomie helpt je om op een gestructureerde manier je toetsopgaven te kiezen of te ontwikkelen. Het maakt je alert op de soorten opgaven die je opneemt en hoe je die verdeelt over de toets. Aan de hand van een taxonomie wijs je bewuster per leerjaar of onderwijsniveau kennis- en vaardigheidsvragen toe. Zo zul je op havoniveau andere eisen stellen aan de toetsopgaven dan bijvoorbeeld op niveau vmbo-kader. Ook kun je aan de hand van een taxonomie door de leerjaren heen een mooie opbouw aanbrengen. En als je een toets samenstelt voor een herkansing, dan kun je door een taxonomie te hanteren het toetsniveau gelijk houden, terwijl je toch heel andere vragen stelt.'

'Je kunt aan de hand van een taxonomie heel goed kijken naar de leerbehoefte van individuele leerlingen en daarbij aansluiten', aldus Jiskoot. 'Denk bijvoorbeeld aan een leerling die goed is in het begrijpen en reproduceren, maar zwak is in het toepassen van kennis.' Jiskoot noemt nog andere voordelen. 'Het levert een goede basis voor de leerlingbespreking en vergemakkelijkt de determinatie, terwijl je ook in oudergesprekken een duidelijk verhaal hebt. Gesprekken over toetsresultaten binnen de school krijgen meer inhoud en zijn gericht op formatieve feedback.'

Echt gesprekken voeren

Binnen het team van de Horeca Vakschool was er een groot verschil aan voorkennis over taxonomieën. Jolanda Hansen was al bekend met de theorie, maar samen met het team deze training volgen zorgde voor veel verdieping. 'Natuurlijk stemde ik wel eens met directe collega's af over de inhoud en de resultaten van toetsen. En natuurlijk zijn er intern afspraken over hoe vaak we per periode toetsen en wanneer ongeveer. Maar echt gesprekken voeren over wat je nou inhoudelijk toetst, dat is ingewikkeld. Ik ervaar het als heel prettig om hier met het hele team over na te denken en te praten. Je bewust worden van wat je toetst en hoe je dat doet, verhoogt absoluut de kwaliteit van het onderwijs. Ook al is het trainingstraject nog niet afgerond - ik zie nu al

'Maar echt gesprekken voeren over wat je nou inhoudelijk toetst, dat is ingewikkeld. Ik ervaar het als heel prettig om hier met het hele team over na te denken en te praten.'

verschil. Doordat docenten anders, bewuster zijn gaan toetsen, met meer soorten vragen en beter doordacht, merken leerlingen indirect dat ze meer uitgedaagd worden. Dat ze bijvoorbeeld niet alleen meerkeuzevragen krijgen waarbij ze wel kunnen gokken. En dat ze voor inzichtvragen anders moeten leren dan voor kennisvragen.'

Leerlingen aan het werk op de Horeca Vakschool Rotterdam

'Een evenwichtige manier van toetsen doet meer recht aan de individuele leerling,' vult Meily aan. 'Iedereen is ergens anders goed in. De een is beter in kennisvragen, de ander weer in toepassingsvragen. Het is ons bekend dat veel leerlingen van onze school begrijpend lezen moeilijk vinden. Die vaardigheid heb je wel nodig bij inzichtvragen. We vermoeden dan ook dat onze leerlingen hierop gemiddeld niet zo goed zullen scoren. Pas als we onze toetsresultaten periodiek analyseren volgens de cyclus uit de training, zal blijken of dit vermoeden ook door de verkregen data wordt bevestigd.'

Eenduidig antwoord

Meily en Hansen hebben de bijeenkomsten als erg inspirerend ervaren: 'We werkten gestructureerd, we konden met onze eigen leervragen bezig zijn, het was niet consumeren maar werken. Niet alleen tijdens de training, maar ook daarna.' 'Door met elkaar een toets onder de loep te nemen, ervoeren we onmiddellijk wat er aan een toets schort,' vult Hansen aan. 'Een voorbeeld naar aanleiding van het onderdeel kwaliteit van toetsvragen: we kregen een paar vragen uit een toets voorgelegd die we zelf moesten beantwoorden. Het bleek dat er verschillende antwoorden mogelijk waren, die niet per se fout waren. Dan ga je met elkaar aan de slag om die vragen zo te formuleren dat er wél een eenduidig antwoord is. Dit inzicht kan vervolgens iedereen gebruiken om zijn of haar eigen toetsen aan te passen.'

Borging

Nu de training voorbij is, krijgt 'toetsen met taxonomieën' een vaste plek binnen de school. 'Ik zie dit als een natuurlijk, automatisch proces,' stelt Meily. 'Het belangrijkste hierbij vind ik de kracht van de taxonomie zelf: de gegevens die zo'n principe oplevert, gebruik je in het beoordelen en begeleiden van de leerlingen, in de gesprekken met ouders, in het meten van de kwaliteit van je onderwijs. Door op deze manier naar toetsen te kijken, hebben we die bewustwordingsslag met het hele team gemaakt. De meeste docenten zien echt de meerwaarde; daarmee is de borging van deze manier van werken al voor een groot deel geregeld. Voor de rest: wij hebben elke drie weken structureel vakgroepoverleg. Toetsen en beoordelen staat standaard op de agenda. Op deze manier houden we iedereen ook in de toekomst scherp.' ●

► Conny van der Zel is freelance onderwijsjournalist.
Meer informatie: Maarten Jiskoot, m.jiskoot@cedgroep.nl